

ОТЧЕТ ЗА
ДЕЙНОСТТА НА
РЕГИОНАЛЕН
ИСТОРИЧЕСКИ
МУЗЕЙ „СТОЮ
ШИШКОВ” – СМОЛЯН
ЗА 2013 ГОДИНА

1/14/2014

РИМ „СТОЮ ШИШКОВ“ Отчет 2013 г.

ОТЧЕТ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ „СТОЮ ШИШКОВ” – СМОЛЯН ЗА 2013 ГОДИНА

УСТОЙЧИВИ ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ:

1. Изпълнение мисията на музея и на планираните задачи, съгласно „Правилник за устройството и дейността на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян” и изискванията на българското законодателство за културното наследство и музеите.
2. Опазване и експертиза на движимите културни ценности, притежание на РИМ – Смолян. Въвеждане на нови законосъобразни стандарти във фондвата дейност. Дигитализация на музейни фондове - въвеждане данни в електронните информационни масиви по собствено разработена Музейна информационна система на новопостъпили културни ценности.
3. Дейности, обвързани с естеството на институцията като научно-изследователска. Организация и участия в наши и външни научни форуми. Търсене възможности за финансиране поредицата „Известия на РИМ-Смолян”.
4. Интерактивно популяризиране на културно-историческото наследство на Смолянска област. Задоволяване на потребностите на съвременната многолика публика, ползваща музейните услуги и посещаваща нашите експозиции и образователни програми.
5. Утвърждаване на институцията като културен и научен институт с регионални функции в граничната с Република Гърция Смолянска област. Изпълнение на ангажименти по трансгранични проекти, на които музеят е партньор, търсене на нови проектни възможности. Предоставяне на музейната експертиза за държавни структури и неправителствени организации при изпълнение на трансгранични проекти.
6. Развитие на човешките ресурси чрез включването им в различни изследователски и популяризаторски програми и проекти и поощряване за самоусъвършенстване, учене през целия живот и създаване на авторски разработки.

ВОДЕЩИ ЗАДАЧИ ЗА ГОДИНАТА:

1. Изпълнение на дейности, поети от РИМ-Смолян в качеството на партньор по проект «Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и северното Егейско крайбражие» с акроним THRABYZHE, финансиран по „Програма за европейско териториално сътрудничество България – Гърция 2007 – 2013“, в резултат на които се представя on-line част от дигитализираното движимо археологическо културно наследство, съхранявано в музея и се реставрират и консервират движими археологически културни ценности.
2. Изпълнение на дейности, поети от РИМ-Смолян в качеството на асоцииран партньор и на основание сключен договор с НИМ – София за изпълнение на проект CULTURE AND NATURE: THE EUROPEAN HERITAGE OF SHEEP FARMING AND PASTORAL LIFE, с акроним С.А.Н.Е.Р.А.Л., финансиран от Европейската комисия по рамкова програма CULTURE 2007-2013, в резултат на които се организира и представя интерактивна музейна изложба с приложими към нея творчески ателиета.
3. Отбелязване годишнината от Илинденско – Преображенското въстание (1903).

СЪБИРАТЕЛСКА И ФОНДОВА ДЕЙНОСТ

Събирателската дейност е подчинена на дългосрочните и годишни планове на отделите, в резултат на което през 2013 г. в музея постъпват общо 487 движими вещи – археологически находки от проучвания и след консервация и реставрация, дарения от институции и физически лица, видеозаписи на нематериално културно наследство.

Подлежат на обработка получени от институции и организации предмети, снимки и др., илюстриращи дейността им; материали, свързани с честванията на бележити исторически събития за Родопите (Балканската война) и видни родопски личности от XIX-XX в.; вещи, свързани с историята на музейното дело в смолянския край. Във фондвата работа, подчинена на съвременните нормативни документи за музейното дело в страната, се прилагат дейности по експертиза, идентификация, регистрация и завеждане в инвентарни книги на новопостъпили движими културни ценности, съгласно Закона за културното наследство и поднормативните актове.

Фондвата дейност в РИМ-Смолян е регламентирана от ЗКН, съответните Наредби на министъра на културата, вътрешни правилници и заповеди на институцията. През 2013 г. е актуализиран Правилникът за формиране и управление на музейния фонд в РИМ «Стою Шишков» - Смолян.

I. Идентификация на движими културни ценности по смисъла на чл. 96 от Закона за културното наследство.

През 2013 г. са проведени 11 заседания на комисии по идентификация на движими вещи, 3 от които по заявка на физически лица. За резултатите от идентификацията са изготвени 141 експертни заключения по чл. 17, ал. 2, т. 1,2 от Наредба № Н-3/03.12.2009 г. Във връзка с изискванията на Раздел III от Наредба № Н-3/03.12.2009 г. са издадени 4 удостоверения по чл. 17, ал. 2, т. 1 от Наредба № Н-3/03.12.2009 г. и 1 удостоверение по чл. 17, ал.2, т. 2 от същата наредба. В Регистъра на движимите културни ценности, воден от РИМ-Смолян, са вписани 137 културни ценности.

II. Регистрация, научно описание и научно-техническа обработка.

Със заповед на директора на РИМ-Смолян, на основание чл.10 от Наредба № Н-6 за формиране и управление на музейните фондове на Министерство на културата, е назначена Фондова комисия за 2013 г., която е провела 10 заседания. Разгледани са и разпределени по фондове общо 487 единици, от които 136 движими културни ценности и 351 броя материали за научно-спомагателен фонд, разпределени както следва:

Вид Фонд	Основен Фонд	Спомагателен Фонд
Най-нова история	19	219
Археология	29	19
Нумизматика	2	29
Фолклор	21	15
Обреден реквизит	0	2
Етнография	7	65
Нова история	31	3
Оръжие	12	0
Възраждане	15	0
ОБЩО:	136	351

Заведени са и други регистрирани постъпления:

Библиотека	116
Научен архив	117
CD, DVD, видеокасети (част от Библиотека)	103

Общо регистрираните постъпления през 2013 г. възлизат на **590 единици**. Всички те са заведени в съответните инвентарни книги и регистри и предадени на материално-отговорните лица.

Паспортизацията на фондовете е една от постоянните дейности на музейната институция. През 2013 г. са изготвени и заведени в Научен архив 136 експертни заключения на постъпилите през годината движими културни ценности; регулярно са актуализирани електронните научни паспорти чрез попълване графите за движение, консервация, публикации и допълнително проучване на културните ценности.

III. Музейна информационна система (МИС).

МИС в РИМ-Смолян е собствена разработка, основно използвана при вътрешна необходимост – инвентаризации, движение на фондовете, справки за служебно ползване и при заявка на външни потребители. През 2013 г. са преработени базите данни от версия MS Access 2003 във версия Access 2010 за всички модули („Фондове“, „Научен архив“, „Библиография“, „Библиотека“, „Негативи“).

Дигиталните изображения, с които разполага РИМ-Смолян, се управляват по два модела. Снимките на предмети от фондовете са организирани на основа „име на файл“, където името на файла започва с инвентарния номер на предмета. Използват се две версии на снимките – оригиналната висока резолюция и умалено до 700 пиксела копие за онагледяване в модул „Фондове“. Заснети и въведени в база „Фондове“ са 10438 ДКЦ с общо 18159 кадъра. Събитийните снимки (репортажи, документиране на изследователска дейност, рекламни-информационни материали) се описват с метаданни в полета IPTC и се въвеждат в безплатния програмен продукт за управление на цифрови изображения Daminion: в два каталожни файла с общо 21400 описани снимки.

Защита на данните е един от водещите моменти при решаване сигурността на всяка една подобна система. В РИМ-Смолян това се осигурява на основа компютърната мрежа на институцията, изградена по модел с равноправен достъп (peer-to-peer). Работните бази данни са разположени в папки с разрешен достъп за всеки компютър в мрежата. Периодично се правят архивни копия на базите данни и на дигиталните изображения на още два компютъра. През 2013 г. се постави начало на архивиране на заведените в основен и спомагателен фонд електронни носители на специално осигурен за целта външен твърд диск.

IV. Опазване и контрол на движимите културни ценности.

През 2013 г. са извършени пълни инвентаризации на движимите културни ценности от фондове „Обреден реквизит“, „Фолклор“, „Оръжие“, „Ласло Наги“. На инвентаризация по репрезентативен метод са подложени фондове „Дарение о.з.полк. Райчо Пеев Харбалиев“, „Етнография“, „История на България XV-XIX век“, „Нова история на България“, „Дичо Петров“, „Нумизматика“, „Най-нова история на България“, „Археология“. Проведена е и

задължителната годишна инвентаризация на културни ценности от благородни метали, които са заведени в музейните фондове „Нумизматика“, „Археология“ и „Дарение о.з. полк. Райчо Пеев Харбалиев“.

Рестаурация и консервация в ателието на музея, където работи щатен експерт, включен в регистъра на Министерство на културата на лицата по чл. 165, ал.1 от ЗКН., е извършена на 33 културни ценности, разпределени както следва:

Видове материал:	Брой
Метал	1
Дърво	14
Метал и дърво	14
Метал и кожа	4
Общо	33

През 2013 г. е направена организацията и извършена рестаурация и консервация от НАИМ при БАН по договор на 24 броя антични и средновековни керамични съдове от археологически обекти от територията на община Смолян в рамките на проект THRABYZNE.

През 2013 г. е провеждано наблюдение и регулиране на температурно-влажностния режим във фондовите помещения от съответните м.о.л. Своевременно е извършена годишна дезинфекция и дезинсекция на фондовете. Постоянно са третираны с разрешени препарати фондовете с материал „тъкани“.

V. Методическа дейност

През 2013 г. периодично е предоставяна методическа помощ на музеи и обществени колекции, регистрирани на територията на Област Смолян. Предоставена информация на местни власти и институции, които имат интерес за откриване на музейни обекти и създаване на обществени колекции.

ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ

1. Новосъздадени изложби и музейни кътове в РИМ-Смолян:

- „Родопите и Руско-турската война 1877-1878 г.“, посветена на 3 март - Национален празник и 135 години от Руско-турската война 1877-78 г., фотодокументална и веществена на отдел „История на България XV-XIX век“, февруари-април;
- „Музеи-памет и креативност“, фотографска, съвместно с клуб „Аз, фотографът“ при ПМГ „Васил Левски“-Смолян, май-юни;
- „Археологически проучвания в басейна на р. Горна Арда“, фотодокументална и веществена на отдел „Археология“, юни-октомври.

2. Гостуващи музейни изложби и на организации, наши партньори:

- „Иманье без довършване“ по проект CANEPAL, съфинансиран от програма „Култура“ на Европейската комисия, съвместно с отдел „Етнография“ на РИМ-Смолян (вещи, фотоси, мултимедия), март-ноември;
- „Всичко, каквото съм сторил, сторих го за Отечеството“, фотодокументална изложба на Национален музей „Васил Левски“-Карлово, април-май;
- „Първи фестивал на дивите цветя“, веществена по проект на РЕКИЦ – Смолян и „Екоорганизация Родопи“, юни-октомври

- „Архивите на фотографа Крум Савов – по южната граница преди 100 лета“, фотодокументална на РЕМ-Пловдив, съвместно с отдел „Нова и най-нова история“ на РИМ-Смолян, октомври 2013 - февруари 2014.

3. Наши изложби и музейни кътове, гостували в други музеи и институции:

- „Наградната система на царство България и НРБ“, веществена, експонирана в ИМ – Генерал Тошево, април-юни;
- „Граници и символи на Република България“, фотодокументална, експонирана в ИМ – Генерал Тошево, април-юни;
- „Великден в Родопите“, веществена, експонирана в АЕК-Златоград, април-юни;
- „Предмети и пособия на юговските майстори-дюлгери“ (бутиков музеен показ), експонирани по време на защитата на проект „Традиционна родопска архитектура“ на ПГС „Никола Вапцаров“-Смолян, в рамките на Национален конкурс на ученици от строителни гимназии (в Международен панаир – Пловдив), април;
- „Памет за полк. Владимир Серафимов – освободителят на Родопите“ (бутиков музеен показ), експониран по време на Тържествена сесия на Общински съвет Смолян по повод честване 101 години от Балканската война и освобождението на Родопите, 21 октомври;
- „Коледно-новогодишни празници в Родопите“, музеен кът в Българо-германски център - Смолян, експониран от фондовете „Етнография“ и „Обреден реквизит“, декември;
- Музейни кътове от мартеници и пролетни картички, направеното от участниците в лятната музейна школа „Традициите на баба“, от сурвачки иновогодишни обредни хлябове, както и за представяне работата на творчески музейни ателиета, март, юли, декември;
- „Археологически проучвания в басейна на р. Горна Арда“, фотодокументална и веществена на отдел „Археология“, гостуваща в кметство с. Смилян, декември-януари.

4. Участие на наши експонати в съвместни изложби с други институции:

- “110 години от рождението на Георги Ковачев“, ретроспективна юбилейна изложба с картини от фонд „Художествени произведения на изкуството“ и фонд „Най-нова история“, съвместна с ХГ-Смолян, ГХГ –Пловдив, експонирана в ИМ-Асеновград и в ХГ – Смолян, май- август;
- „3 по 65 – Асен Трапков, Петър Стайков и проф. Ружко Челебиев“, ретроспективна юбилейна изложба, за която са предоставени картини от фондове „Художествени произведения на изкуството“ и „Ласло Наги“, експонирана в ХГ-Смолян, юни.

НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Планираните археологически проучвания на две надгробни могили в района на с. Смилян и археологически обход в землището на с. Мугла, Смолянска община, не са проведени поради липса на финансиране. Такова е поискано и отказано от община Смолян поради финансови затруднения на общината. От бюджета на музея са разплатени дейности по археологически проект, съвместно изпълняван с община Смолян, верифицирани са, но е забавено връщането им и по тази причина за РИМ-Смолян е било невъзможно финансирането и изпълнението на тези планирани задачи.

Историческите отдели са продължили изследванията по темите национално-освободителни борби; национално-просветни борби в Средните Родопи; първи възрожденски училища и просветители в Средните Родопи; видни дейци на ВМОРО „Централни Родопи” и участници в Илинденско-Преображенското въстание; четничеството на родопските комити след Илинденско-Преображенското въстание до 1912 г.; доброволческите чети в Балканската война; Почетните граждани на Смолян, история на Родопски драматичен театър преди неговото закриване през 2013 г., Демократични избори, Младежки социалистически организации.

Отдел „Етнография и фолклор“ е извършил теренни проучвания и фотозаснемания по темите: Спасовден в с. Смилян; селищен празник на с. Могилица; традиционно и съвременно овцевъдство в Средните Родопи, музикална култура на овчарските общности, фолклорен празник на община Доспат, селищен празник на с. Триград, Девинска община.

През 2013 г. е отпечатан и представен пред публика **сборник с научни студии и доклади „100 години Балканска война, 100 години свобода за Родопите“ (София, НИБА Консулт, 2013)**, издание на РИМ „Стою Шишков“ – Смолян, от Национална научна конференция на същата тема, проведена от 15 до 17 октомври 2012 г. в град Смолян. Сборникът излиза под редакцията на акад. Георги Марков (също научен ръководител на конференцията), проф. д.и.н. Тодор Петров, доц. д-р Михаил Груев, д-р Русалена Пенджекова, Таня Марева. В него са публикувани следните разработки на наши експерти: **Златка Петрова**, Спомените на Тодор Стойчев за Балканската война, 89-100; **Катя Сулинаджиева**, Никола Данаилов и дневникът му за Балканската война, 101-121; **Таня Марева**, Панаирът в Устово (Смолян) – между стопанската инициатива и културната традиция, 273-296, **Цветя Колева**, Постановленията на Министерски съвет за развитието на Смолянския край 1948-1987 г., 297-308; **Тинка Белегова**, Образователни инициативи в Регионалния исторически музей Стою Шишков“ – Смолян, посветени на Балканската война и освобождението на Родопите, 367-373.

През годината в други издания, включително електронни, са публикувани следните научни и научно-популярни изследвания на музейни специалисти:

Ваня Йорданова, Pastoral life. Everyday life. Research report for Bulgaria, by Svetla Rakshieva, Simeon Milyov, Vanya Yordanova, Iglia Mishkova. - електронна публикация в съавторство по проект CANEPAL - <http://www.prismanet.gr/canepal/en-10-research-topics/en-3-pastoras-life-everyday>

Дамян Дамянов, Николай Бояджиев. Издирвания на археологически обекти на територията на община Смолян. – АОР през 2012 г. София, 2013, 545-547;

Дамян Дамянов, Николай Бояджиев. Археологически проучвания на крепостта „Калето” при с. Кошница, община Смолян”, АОР през 2012 г., С., 2013, 455-457.

Дамян Дамянов, Археологически проучвания на Стария Смолян – Средни Родопи. – Журнал за исторически и археологически изследвания, Шумен, 2013, 2, 10-30.

Дамян Дамянов, Тракийско и византийско културно наследство в Средните Родопи. Проучвания на късноантичните крепости при гр. Смолян и с. Кошница. – Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и северното егейско крайбрежие, Смолян, 2013, 23 – 38.

Николай Бояджиев, Средновековни крепости на територията на Смолянска област. - . - Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и северното егейско крайбрежие, Смолян, 2013, 63 – 72..

Николай Бояджиев „Археологическо проучване на обект Средновековна църква в местността Камек, с. Осиково, община Девин”, АОР през 2012 г., С., 2013, 478-479.

Таня Марева, CUISINE BASED ON SHEEP PRODUCTS. RESEARCH REPORT of BULGARIA by Tanya Mareva, MA ethnologist, Regional Historical Museum Smolian. - електронна публикация по проект CANEPAL - <http://www.prismanet.gr/canepal/en-10-research-topics/en-6-cuisine>

Таня Марева, TRADITIONAL FOOD TECHNOLOGY. RESEARCH REPORT of BULGARIA by Tanya Mareva, MA ethnologist, Regional Historical Museum Smolian. - електронна публикация по проект CANEPAL - <http://www.prismanet.gr/canepal/en-10-research-topics/en-8-technology>

Тинка Белегова. Добри публични практики в РИМ – Смолян. Традиции и съвременност. - Родопи, Смолян, 2013, 1-2, 83-88.

През 2013 г. уредници от РИМ-Смолян са участвали с доклади, научни съобщения и презентации в различни форуми и конференции, организирани от РИМ-Смолян, от други музеи, научни институти, университети в Смолян, страната и чужбина:

- един в Първа докторантска конференция във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, януари;

- двама в археологическа отчетна конференция в НАИМ при БАН, март;

- двама в Международен Workshop по проблемите на устните и музикални традиции на овчарските общности в Европа „Европейското нематериално наследство, свързано с културата на овчарите – добри практики и перспективи“, организиран от НИМ-София, в рамките на проекта С.А.Н.Е.Р.А.Л., проведен в Златоград, март;

- двама в кръгла маса „В кадър: Смолян, Родопите“, организирана от РИМ-Смолян и Община Смолян, април;

- един във Втора докторантска конференция във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, май;

- двама в научна конференция в рамките на проект „Тракийско и византийско наследство в Родопите и по северното крайбрежие на Егейско море“ по програма Европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013 г., проведена от Община Смолян, юли;

- един в Международна научна конференция в рамките на проект „Тракийско и византийско наследство в Родопите и по северното крайбрежие на Егейско море“, проведена от Община Самотраки, Република Гърция, август;

- един в Национална научна конференция „110 години от Илинденско-Преображенското въстание“, проведена на Петрова нива, организирана от Тракийски научен институт и Община Малко Търново, август;

- един в Първа научна конференция от серията „Дебати в музеологията“, проведена от ИЕФЕМ при БАН, септември;
- един в национална научна конференция „Културно наследство, музей: проучвания, колекции, експозиции“, проведена от РИМ-Сливен, октомври;
- един в Национална научна конференция „100 години от разорението на тракийските българи“, организирана от Тракийски научен институт и Община Кърджали, октомври;
- трима в кръгла маса „Спорно и безспорно в оценките на Илинденско-Преображенското въстание в Средните Родопи“, проведена от Община Смолян и Българско историческо дружество – клон Смолян, октомври;
- един в Трета докторантска конференция във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, ноември;
- двама в научна сесия по случай Деня на народните будители, проведена от СУБ - клон Смолян, ноември;
- двама в Национална музейна научна среща „Съхраняването на националната идентичност и музеите в България като част от устойчивото развитие“, организирана от Министерство на културата, НМ „Васил Левски“-Карлово и НМ „Христо Ботев“ - Калофер, м. ноември.

В резултат са предадени за печат 14 научни статии и съобщения, 4 от които вече са публикувани.

ИЗДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Освен научния сборник от студии и статии „100 години Балканска война, 100 години свобода за Родопите“ (София, НИБА Консулт, 2013, 422 с.), през 2013 г. е издаден **GUIDEBOOK (Smolyan, NOVA PRESS, 2013, 18 p.)** – пътеводител на английски език за постоянната експозиция на музея, превод на българското издание от 2008 г.

През 2013 г. РИМ-Смолян инициира издаването на **пощенска марка с персонална винетка**. Услугата на „Български пощи“ стартира през 2012 г. Марката на РИМ-Смолян е първа за Смолянска област и към периода на отчета все още единствена за областта. Художественото решение за персоналната винетка е дарение от Теодор Лихо, преподавател в Художествената академия – София, автор на други пощенски марки. Изданието е разрешено за предлагане на колекционерски групи, но е уникално поради малкия тираж – 300 бр.

КУЛТУРНО-ИНФОРМАЦИОННА И ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

1. През 2013 г. общо **35 796 посетители** са посрещнати в постоянната експозиция и във временните изложби, експонирани в залите на музея. Изнесени **596 беседи** в експозиционните зали на български език, от тях 9 беседи на английски език.

2. Заявени и изнесени **10 беседи** на исторически и археологически обекти в Община Смолян, предлагани от експертите на музея.

3. Дадени са **16 консултации** на учители по история, студенти от у нас и в чужбина, докторанти, на колеги от други музеи и музейни сбирки в района, на общински служители по проблемите на археологията, историята и културата на Среднородопския край и по опазване на културното наследство.

4. Изготвени са **77 справки** в научен и технически архив, в библиотеката и от музейните уредници по заявки на институции, юридически и физически лица.

5. Разработени и реализирани са различни **музейни образователни програми, школи, ателиета** и образователни уроци за деца, ученици, студенти и възрастни хора по темите за Руско-турската освободителна война от 1877-78 г., Илинденско-Преображенското въстание, Съединение на Княжество България и Източна Румелия, както и специализирани на археологическа и етнографска тематика. Общо 635 участници са се включили в музейни образователни програми, образователни уроци и музейни ателиета. За първи път са проведени музейни образователни програми със завършващ модул, който включва посещение на тематично подбрани места и паметници в съседни селища. Например в посветената на 110 години от Илинденско-Преображенското въстание програма заключителната работна среща на участниците е в село Славейно, влязло в родопската история като „комитското село“. Там са посетени паметниците, посветени на въстанието и е представена историята на създаването и почитането им. Участниците в клуб „Аз, фотографът“ към ПМГ „Васил Левски“ в рамките на сътрудничеството си с музейните експерти посещават социализирания археологически обект „Момчилова крепост“ край с. Градът и се запознават с историята на независимия средновековен владетел на Родопите Момчил (XIV в.), фортификационната система на Повисд, една от крепостите, която той владее и начина на живот в подобни планински крепости през средновековието.

През юли 2013 г. е организирана и проведена експериментална лятна музейна школа „Традициите на баба“, в рамките на която е предлагано полудневно занимание за деца до 14 - годишна възраст по пет различни теми, за всеки ден от работната седмица, свързани с мънистените накити, изработка на плъсти, летните народни празници, забележителните места на града. Услугата е платена на цената на едnodневен билет за деца и намери добър прием сред младите смолянчани и техните родители. Това е изразено и чрез присъствие на откриването на музейния кът, подреден с направеното от децата по време на 4-седмичната школа.

През декември 2013 г. за първи път институцията отвори вратите на „**Ателие за коледни и новогодишни хлябове**“, в рамките на което се предлага запознаване традициите за направа на такива хлябове и мястото им в новогодишната обредност у българите, работа в екипи за месене на обреден хляб с типична за случая украса от Родопите или други места на българската етническа територия, изпичане и изяждане на хлябовете. Ателието се съпътства от разглеждане на специално подредена за случая фотодокументална и веществена изложба и прожекция на тематичен документален филм. За съдействие са използвани услугите на Българо-германски център за обучения, оборудван с модерни кухненски уреди и пособия за изпълнение задачите за интерактивна работа на ателието. Поради голям интерес от страна на смолянската общественост „ателието за коледни и новогодишни хлябове“ е включено заедно с „ателие за изработване на родословно дърво“

в Дните на учене през целия живот, организирани от РИО – Смолян в края на декември 2013 г.

В рамките на интерактивното представяне на изложбата „Иманье без довършване“ (Устни и музикални традиции на овчарските общности в Европа) на НИМ-София са организирани и проведени 4 ателиета по темата „Овньо льо, вакъл, камътен“, включващи лекции и творческа работа на участниците с различни материали и различни техники.

През юни 2013 г. РИМ-Смолян домакинства на лятна практика на студенти от НХГ, специалност „Рекламен дизайн“, 3 курс, под ръководството на доц. Мирослав Богданов, Теодор Лихо и Светлин Баледров. На студентите, разпределени в екипи, са поставени творчески задачи, свързани със създаване на проекти за експозиционно решение на временни етнографски изложби (по избор от предложени от музейни експерти), фирмена идентичност на музея и графично решение за фейсбук страница на музея. Практиката е финализирана с публична защита на проектите пред преподавателите – ръководители на практиката, музейните специалисти и гости на музея. Проектите са предоставени безвъзмездно на РИМ-Смолян, един от тях е приложен за графичното решение на фейсбук-страницата на музея.

През август 2013 г., със съдействието на РИМ-Смолян, за десета поредна година се проведе Лятна школа по антропология на студенти от НБУ - София, специалност „Антропология“, бакалавърски и магистърски курсове, с научен ръководител доц. Ирена Бокова. Практическите занимания на школата включваха работни посещения и наблюдения на музейната експозиция, на Доспат, събор на чешмарите, Широка лъка, място за туристи, вр. Средногорец и Полк. Серафимово - исторически топоси, свързани с Балканската война. В лекционния курс, изнесен в музея, се включиха доц. д-р Магдалена Елчинова, доц. д-р Ирена Бокова от НБУ, гл.ас. д-р Магдалена Златкова от ПУ „Паисий Хилендарски“, доц. д-р Ангел Янков от Регионален етнографски музей – Пловдив, д-р Оливие Живр от университета Лион-2, Франция, Таня Марева от РИМ-Смолян.

6.Със самостоятелни програми са отбелязани 18 май - Международен ден на музеите, „Нощ в музея – 2013“ и „Европейски дни на наследството-2013“ в края на септември, включени в международните сайтове: <http://network.icom.museum/international-museum-day-2013/imd-2013/detailed-programme/europe/>, www.nuitdesmusees.culture.fr;

7. От години музейните експерти поддържат традиционната рубрика „Национален и регионален исторически календар“ по Радио „Фокус“, както и радио-включванията от Смолян в рубриците „Бойна слава“ и „Метроном“ на същото радио.

8. През 2013 г. са изнесени **28 лекции и уроци пред ученици и студенти**. Подготвени са **61 популярни статии, материали и участия в радио и телевизионни предавания**.

9. През 2013 г. РИМ-Смолян организира самостоятелно или в партньорство представянето на книги и документални филми.

Представено е собственото издание от Националната научна конференция „100 години Балканска война-100 години свобода за Родопите“, което е първо в България и засега единствено от редицата подобни научни форуми, посветени на най-значимото за ХХ век събитие на Балканите, довело до освобождението на части от Родопите, Македония и Тракия и присъединяването им към България. Изданието е получило национално финансиране. Сборникът е представен от музея в качеството му на издател на

пресконференция в Смолян, проведена на 26 март, деня на 100 годишнината от Одринската епопея и Ден на Тракия. Съвместно с общината на 16 април в Смолян е организирано представяне на сборника от акад. Георги Марков, научен ръководител на конференцията и редактор на изданието. Пред софийската общественост сборникът е представен на 17 октомври в Съюза на тракийските дружества в България. Освен акад. Георги Марков присъстват авторите на студии и съобщения от ИИИ при БАН, СУ „Св. Климент Охридски“, Военноисторическа комисия към ВА „Г.С. Раковски“ и др.

РИМ-Смолян от няколко последователни години организира представяне на тематично обвързани с националната памет и културното наследство издания в присъствието на техните автори, за да осигури възможности на смолянската общественост за духовно общуване с родолюбиви и креативни хора. През 2013 г. са представени книгите „Нови щрихи върху идейните възгледи и дейността на Васил Левски“ от автора проф. Иван Стоянов, зам.ректор на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ (април), „Пътеводител на забравената България“ на Александър Караджов и Вилиан Стефанов, представена от д-р Мариана Ламбова (юни), „Българските християнски селища в Западна (Беломорска) Тракия“ на Димитър Шалапатов, представена от д-р Стоян Райчевски в присъствието на автора (октомври). Съвместно с НЧ „Кирил Маджаров“ в кв. Устово е представен сборника „Лятото на 1913 г. Документирани свидетелства за геноцида на българите“ от съставителя му Георги Илиев (ноември).

Съвместно с Община Смолян и Кметство с. Полк. Серафимово през м. февруари е организирано представяне на документалния филм „Забравеният герой от Родопската Шипка“, създаден от млади хора – студенти по история и кинорежисура, впечатлени от личната съдба и достойния живот на полк. Владимир Серафимов, освободителя на Родопите през 1912 г., доброволци в начинанието да направят филм и да го популяризират лично из България.

10. Други в направлението (участие и представяне на културни факти от наши експерти, експертиси и журиране): наши експерти са взели участие в заснемането или са подпомогнали екипите по създаване на съответните научно-популярни филми, посветени на крепостите в Смолянска община като ресурси за туризъм, за Момчил, независим владетел на Родопите през XIV в., за Неделинския двуглас по повод кандидатурата за национално нематериално културно наследство, за световноизвестната родопска певица Валя Балканска, за вярванията, митовете и легендите на Родопите (вярвания за невидими нощни сили, митът за Орфей и Евридика), за атракциона „Забърдовско колело“ (традиционна люлка-долап), за възможностите на Смолян и региона като притегателен център на австрийски туристи с интереси към културното наследство.

11. РИМ-Смолян продължава ползотворно партньорство и организиране на общи прояви с редица патриотични и родолюбиви организации в областта като Съюзите на запасните офицери, Българско историческо дружество, Клуб „Родолюбие“, Комитет „Васил Левски“, „Родопски хайдуты“ и др. През 2013 г. успешно бе организирано и проведено III състезание по „Лъвски скок“ за възпитаниците на училищата с патрон Васил Левски в област Смолян. Инициативата е съвместна с РИО-Смолян, Община Смолян и Общински комитет „Васил Левски“ (февруари).

12. С оглед популяризиране дейността на институцията и информиране на обществото със съвременни информационни канали е създадена Facebook страница на РИМ-Смолян. Продължава администрирането на музейния сайт

(<http://www.museumsmolyan.eu/index.html>), на сайта на Клуб приятели на музея (<http://www.museum-friends.com>) и информацията за него в Национален информационен регистър на НПО-та в България (www.ngobg.info).

13. Осигурен е on-line достъп до информация, касаеща археологически музейни фондове от античността чрез създаването на база – данни по проект „Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и Северното крайбрежие на Егейско море”, публикувана на сайта на Община Смолян и музейния сайт.

14. С цел привличане на нови публики РИМ-Смолян е представил възможности за посещение на туристически борси в София, Велико Търново, Пампорово, Гърция, Германия.

ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ

През 2013 г. РИМ-Смолян е съорганизатор на кръглите маса „В кадър: Смолян, Родопите“ и на „110 години от Илинденско – Преображенското въстание“.

По проблема за усъвършенстване на музейните експерти, за развитие на човешките ресурси и административен капацитет РИМ-Смолян продължава да следва политиката „учене през целия живот“ и да поощрява заявिलите готовност да се усъвършенстват в работата си и да придобият нови компетенции. През 2013 г. РИМ-Смолян продължи подкрепата за двама колеги, които мотивирано и със собствени средства продължават обучението си за придобиване на следващи образователни степени. Николай Бояджиев разработва докторат по археология, Давид Стоев следва магистратура по археология, и двамата към ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“.

Поради промени в Музейната информационна система (МИС) е проведено едно общо, разяснително и поэтапно индивидуално обучение със специалистите, работещи с нея, с оглед ефективно използване на новата ѝ функционалност. През юни е организирано и проведено планово обучение на направление „Връзки с обществеността“.

На отделни музейни експерти и служители, в зависимост от основните им задължения в институцията, е осигурено участие в различни семинари:

- осем (получили сертификат) в обучение за възможности за работа по база данни в online приложение за визуализиране на обектите на тракийското и византийско наследство и информация за тях и създаване на регистър на историческите местности и обекти, по проект „Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и Северното крайбрежие на Егейско море”, на който РИМ-Смолян е партньор на Община Смолян, май;

- осем в Международен Workshop „Европейското нематериално наследство, свързано с културата на овчарите – добри практики и перспективи“ по проект CANEPAL, Златоград, март;

- четирима (осигурен сертификат за институцията) в обучение за възможности и перспективи на ученето през целия живот в рамките на регионална конференция „Мобилизиране на заинтересованите страни за напредък в сектора за учене на възрастни“, организирана от МОМН, април;
- един във форум „Културното наследство на Родопите-обичаи и традиции, свързани с дивите цветя“, организирано от РЕКИЦ-Смолян и сдружение „Екоорганизация Родопи“, юли;
- трима (получили сертификати) в модулни обучения за ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики, организирано от Община Смолян по проект „По-добри политики чрез партньорство и участие на заинтересованите страни“, финансиран по ОП „Административен капацитет“ 2007-2013, юни-юли;
- двама в семинар „Модел за устойчиво развитие на зелените планински зони“, по проект Green Mountains, организиран от Областна администрация –Смолян, септември;
- двама в Национално съвещание „Добри практики: реклама, комуникация и маркетинг“, организирано от Министерство на културата и РИМ-Кюстендил, проведено заедно с годишната среща на Сдружение „Български музеи“, септември;
- трима в семинар „Добри практики при реализацията на проекти, финансирани от програмата ЕТС „Гърция-България 2007-2013“, октомври;
- един в семинар по темата за активна гражданска позиция чрез срещи на групи от побратимени европейски градове, Кишпещ, Унгария, октомври;
- финансов експерт от музея е участвал в платено обучение по годишно счетоводно приключване на бюджетните предприятия, октомври;
- един (получил сертификат) в обучение по набиране на средства за музеи и културни институции в България, проведено в София в рамките на проект „Ефективни подходи към устойчивото развитие на НПО“, с подкрепата на фондация „Америка за България“, ноември;
- един в конференция „Европейските културни ценности - наследство, което обединява“, организирано от ИБ на Европейския парламент-София, СБЖ, МК и МК на Полша, ноември;
- двама (получили сертификат) в обучение за обучители на възрастни в рамките на проект „Подобряване на основните човешки умения и способности на културни медиатори, обучители на възрастни хора и професионални спортисти в трансграничния район чрез развитие „Система за учене през целия живот в музея“, финансиран от Програма ЕТС Гърция-България 2007-2013, организирано от РИМ-Хасково, ноември;
- трима (получили сертификат) – в пилотно обучение по гръцки език за начинаещи „Комуникационни умения в областта на туризма и предприемачеството“ по проект на община Смолян „По-добри възможности за работа чрез сътрудничество, образование и работа в интернет мрежа“ (BECENET система за онлайн обучение), финансиран от Програма ЕТС Гърция-България 2007-2013, декември.

РАБОТА ПО ПРОЕКТИ

През 2013 г. успешно приключи изпълнението и отчитането на дейностите на РИМ – Смолян по проект „Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и Северното крайбрежие на Егейско море”, финансиран по договор за безвъзмездна помощ № В1.12.03/14.04.2011г. от Програмата за европейско териториално сътрудничество Гърция – България 2007-2013. РИМ „Стою Шишков” – Смолян е партньор на Община Смолян и Община Самотраки, Гърция.

През 2013 г. е изпълнена същинската част от ангажиментите на РИМ-Смолян като асоцииран партньор по проект CANEPAL „Култура и природа: наследството на отглеждането на овцата и пастирския начин на живот“ на НИМ-София, а именно домакинство на българската изложба в рамките на проекта, съдействие при експониране и предоставяне на културни ценности от музейния фонд, представянето пред публика и организиране на ателиета за творчески занимания.

Музеят в Смолян се присъедини като асоцииран партньор по проект на НИМ-София „Еurovision. Музеите представят Европа“, по програма „Култура“ на ЕС.

РИМ „Стою Шишков“ - Смолян е регистриран работодател по проект „Студентски практики”, съгласно договор № Д-1106/09.07.2013 г., финансиран по ОП „Развитие на човешките ресурси”, съфинансиран от Европейския социален фонд – praktiki.mon.bg. По този проект са привлечени 16 студенти от ПУ „Паисий Хилендарски“ – Филиал Смолян, разпределени между 4-ма ментори – наши експерти.

„Българските културни ценности, споделени с европейските граждани” е проект на клуб „Приятели на РИМ „Стою Шишков” - Смолян”, съфинансиран от Европа директно – Смолян към СНЦ „Нови хоризонти” – Смолян. Посветен е на Европейската година на гражданите 2013. РИМ „Стою Шишков” – Смолян, в качеството на партньор, организира дейностите по подготовката за отпечатването на рекламни образователни тефтерчета по темата, като художественият дизайн е изпълнен от ученици на Художественото училище в града.

ДРУГИ РАЗРАБОТЕНИ (НО НЕПОЛУЧИЛИ ФИНАНСИРАНЕ) ПРОЕКТИ

През 2013 г. са подготвени следните проектни досиета, представени пред различни донорски организации:

- „Мънистените накити – традиции и съвременност” за провеждане на инициативата „Отворени врати за учене на възрастни“, по проект на МОМН „BG – Изпълнение на програмата на ЕС за учене на възрастни“, с подкрепата на Програмата за учене през целия живот на ЕС;
- „Развитие на публики от ново поколение: Музей и университет – публики и практики на творческите дестинации“, по Програма „Публики” 2013 към Национален фонд „Култура“. РИМ „Стою Шишков” – Смолян, водеща организация;
- „Да върнем шитата дантела в Родопите“, проект на клуб „Приятели на РИМ „Стою Шишков” - Смолян по програма „Живо наследство“ 2013 г. РИМ „Стою Шишков” – Смолян, партньор.

Наши експерти са участвали в разработки за „Идейно задание на реконструкция на сградата на РИМ-Смолян“ и „Основен ремонт и нови експозиционни пространства в къща

- музей „Ласло Наги“, във връзка с подготовката на финансовата рамка на Плана за устойчиво развитие на Смолянска област. Също така са подготвили необходими сведения за разработка на проект за енергийна ефективност на музейната сграда.

РАБОТА НА СЪВЕЩАТЕЛНИ ОРГАНИ НА МУЗЕЙНИ СПЕЦИАЛИСТИ

Съветът на специалистите и Редакционно-издателският съвет са провели 6 редовни заседания, свързани с отчетност и планиране (януари, юли, октомври); приемане издателска програма (февруари), обсъждане промените в Проекто-наредбата за представяне на музейни колекции (март); актуализиране Правилника за формиране и управление на музейния фонд в РИМ-Смолян (юли).

БЮДЖЕТ

Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян, е юридическо лице със собствен БУЛСТАТ, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към община Смолян – Държавна дейност 739 „Музеи и галерии с регионален характер“. Съгласно прилаганите стандарти в делегираните от държавата дейности за 2013 г., бюджетът на музея е в размер на 243 480 лв.

По ПМС 165 от 12 август 2013 г. на РИМ-Смолян е предоставен допълнителен бюджетен кредит на стойност 5000 лв. за отпечатване и представяне на сборник за 100 - годишнината от Балканската война.

През 2013 г. са реализирани брутни собствени приходи в размер на 14108 лв., от които закупени стоки на стойност 4418 лв. и внесен данък по ЗКПО в размер на 236 лв. Нетната стойност на приходите е изразходена за издръжката на музея.

От верифицирани разходи през 2012 г. по проект THRABYZNE получени средства през 2013 г. в размер на 77 935 лв. Погасен безлихвен заем на Община Смолян в размер на 78 000 лв. Очаквани приходи от верифицирани разходи 2012-2013 г. по същия проект в размер на 12 100 лв.

От преходен остатък за 2012 г. в размер 1293 лв. за институцията е закупен цветен принтер, формат А3.

Отчетната финансова 2013 година музеят завършва без задължения и с преходен остатък за 2014 г. в размер на 2818 лв. През 2013 г. са изплатени заплати, други възнаграждения и плащания и задължителни за работодателя осигурителни вноски в размер на 178 366 лв. През 2013 г. на РИМ-Смолян са извършени одити на финансово управление и контрол на счетоводна дейност от Сметна палата-Пловдив и вътрешен одит от първостепенния разпоредител Община Смолян.

През отчетната финансова 2013 г. съгласно Закона за счетоводството текущо са извършени анализи на счетоводни сметки, инвентаризации по м.о.л. и бракуване. Текущо

е анализирано изпълнението на бюджета план/отчет и взаимовръзки между счетоводни сметки и параграфи при отчитане на стопанските операции.

ТАНЯ МАРЕВА
ДИРЕКТОР НА РИМ „СТОЮ ШИШКОВ” - СМОЛЯН

Отчетът е разработен на база отчети по структурни звена и индивидуални отчети на служителите на РИМ-Смолян и обсъден преди да се приеме в окончателен вариант от Съвета на музейните специалисти на редовно заседание, проведено на 20 януари 2014 г.

Официалният отчет на институцията за 2013 г., заедно с отчетите по структурни звена и индивидуални такива се завеждат в „Научен архив” на РИМ-Смолян.